

Милане сваки дан сем делене. — Цена: на годину 12 динара, на пола године 6 динара, на 3 месеца 3 динара, на месец дана 1 дин. За вострајство 30 динара годишње.

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

Уредништво је у штампарији Радевковића Администрација у Социјалистичком Народном Дому.

ТЕЛЕФОН

Редакција 846
Администрација 870

Рукописи се не враћају. Огласи се штампају по врло јефтиној цени

ПРОЈ 5 ДАРА

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Како треба агитовати

Изборна борба је већ почела. Буржоаски агитатори су се размилели по земљи и употребљавају сва средства да бирачима докажу како су они и њихове партије пријатељи народни и како се једино они заузимају за народне интересе. У недостатку пак позитивних доказа за ово своје тврђење, они употребљавају негативне: они грде и клеветају своје противнике, нарочито социјалну демократију, надајући се да ће клеветајући друге уздићи себе.

И доиста, овакав начин агитације често пута и успева. Маса народне су још политички неприсвећене; оне нису у стању да прате рад појединих политичких партија; оне нису још у могућности да процене где је њихов прави интерес и којој политичкој партији треба да приђу, те се стога за њих врло често и са успехом лепе клевете које поједине буржоаске партије бацају на нас.

Ми социјалдемократи нити хоћемо нити имамо потребе да на овај начин агитујемо и да лажима и клеветама придобијемо себи присталице. Ми смо толико уверени у истинитост и нужност наших начела, да потпуно спокојно можемо чекати да друштвени развитак иде својим природним и нормалним током. Тиме нећемо да кажемо да треба скрстити руке и ништа не радити. Не, напротив. Ми знамо да људи не стварају историју, али исто тако знамо и да се историја не ствара без учешћа људи. У колико људи и поједине друштвене класе буду узеле јачега учешћа у друштвеном животу, у толико имамо и бржи друштвени развитак. Акција људи не може истина променити нити зауставити друштвени развитак, али га може успорити или убрзати. Наша је дужност да обавештавањем и просвећивањем народних маса, њиховим умним уздицањем и кретањем, убрзано друштвени развитак и ускоримо остварење социјалистичкога друштва. Стога наша агитација мора имати васпитни карактер: она мора политички васпитавати и умно образовати широке народне масе у духу социјализма, придобијати их за нашу партију и за наш програм не тренутно, не каквом духовитом али тренутном паролем, већ их придобити стално за нашу партију упознавајући их са нашим програмом и са нашим радом. Ми имамо највећег интереса да се сиромашним народним масама представимо онаквим какви смо, јер смо уверени да наша начела и наш политички рад одговарају потпуно интересима њиховим. Наши агитатори се не смеју служити лажима и клеветама, већ само изношењем праве истине. Но пошто они не могу свуда да стигну и да побију сваку лаж и сваку клевету коју на нас бацају наши политички противници, то је дужност њихова да се постарају да на то место пошљу другога агитатора, нашега највећег агитатора, наше

наше Радничке Новине. Распростирати у широке народне масе што већи број Радничких Новина, изборних брошуре и других социјалистичких књига, ето то је начин на који ми треба да агитујемо и којим пред усмене агитације треба да се служимо. Нека такав начин агитације и не донесе испрва оне резултате које би можда донео такав други, непринципијелни начин агитације, ипак је корист од овакве агитације већа и успех трајнији. Резултати који се лакше добију лакше се и губе. Трајни успех постићи ће наша партија само тада ако још одмах, у самој почетку зидања наше политичке зграде, буде ударила чврст и сигуран темељ.

На драгу руку Самосталски изборни манифест

Самосталци не заостају иза фузиониста. Ако нису народу већи пријатељи од фузиониста, за цело нису мањи. То је партија која води не милосрдну борбу против банакокрађије, што ће рећи против владе банака. (А да би се ујознала што боље са маневрима и интригама свог крвог непријатеља, она је делегирала своје најистакнутије људе да се узвуку у управне и надзорне одборе свих банака и акционарских друштва и да отуда, из средине њихове, поведу борбу против њих. Тако на пример, један њен вођ, г. Милорад Драшковић, директор је Извозне Банке. Други њен вођ, г. Милан Марковић, директор је Грађанске Банке. Трећи њен вођ, г. Драгушин Пећих, управљач је банке Србија. Четврти њен вођ, г. Милош Савчић, господар је Прометне Банке. Петти њен вођ, и шакозвани шеф партије, г. Љуба Давидовић, пра главку улогу у Београдској Задрузи. Г. Љуба Стојановић свргнувши је са чела партије зашто што није хтео да буде директор ниједне банке, зашто што није хтео да усвоји дубоко штактичку самосталаца, шакичку по којој ће се режим банака најсигурније уништити ако самосталци завладају свима банкама, ако их јржему својим народним духом, ако демократију каиштал.

Што важи за генерале, што још више важи за ађућаније. Пришлела је самосталска војска свг банке и штедионице по варошима и варошицама, и негдашње Храмове Каиштала претворила у храмове Народних Слобода. Нежна биљка Демократије гаји се најзреливо по штезирима поланачких банака; и најлажујући на менице 12 од исто интереса, који са интресом на интрес, ажијом и администрацијом штешковима износи два пута штедило, представници Главног Одбора јединосавезајуће самосталске партије читају у сласти и гуштају Одјек у коме г. Јаша Продановић пламеним речима слика евојеју самосталских борби за народне слободе и народно благостање.

Ових дана, г. Драшковић и г. Савчић најисали су један језгровић изборни манифест и упутили га свима својим партијским пододборима: свима банкама, штедионицама, акционарским друштвима, фабрикама и сиругарама. Ти партијски пододбори призивају бираче, како коме буде пристизао менични рок, и објашњавају им насоме овај изборни манифест, савлажују им узред на знање да завод има право не само да тражи исплату десте шога или петшога дела меничне суме него да по закону, има право да одједном тражи исплату целога дуга.

Изборна борба

Агитациони листови

Наша партија почела је већ издавати низ својих агитационих листова у којима ће бити популарно објашњени наши најважнији захтеви и најважније шаке социјалдемократскога програма. Први такав лист већ је штампан. То је **Изборни Манифест** наше Партије. У њему су украјино набројани наши главни захтеви, који ће се после специјално, један по један, објашњавајући у засебним агитационим листовима.

Убрзо за овим, доћиће и остали агитациони листови. Због штога треба овај први лист одмах распуштајући у најшире масе. Организације и другови нека ни часа не оклевају. Они знају врло добро из прошле изборне борбе колико су огромно користили ови листови. Ти су листови у сивари били наши најбољи и најнеуморнији агитатори који су летили од села до села, од колибе до колибе и који се још и данас чувају као светиње у многим пролетерским и сиромашним кућама.

Овај први агитациони лист штампан је у 70 000 примерака. Нека све организације одмах јаве колико којој треба.

Кандидати за округ тимочки.

Наша је Партија, на конференцији месних организација истакла за посланичке кандидате у округу тимчком ове другове:

Димитрија Туцовића, новинара из Београда.

Илију Ђ Милчића, шрг. помоћника из Београда.

Петра Радовановића, рударског радника из Златице.

Сретена Марковића, пушкара из Књажевца.

Марка Лазића, димничара из Зајечара.

Станоја Миљковића, земљод, из Слаштине.

квалификовани:

Анту Урошевића, адвоката из Негошине.

Тасу Милојевића, инжењера из Београда.

Кандидати за округ топлички.

Наша је Партија истакла за посланичке кандидате у округу Топличком ове другове:

Благоја Брачиња, браварског радника из Београда.

Милована Миљковића, млинарског радника из Прокуља.

Андреју Лазаревића, седлара из Куршумлије.

квалификовани:

Милоша Требињаца, судјеншта из Пожаревца.

Љубу Радовановића, судјеншта из Пожаревца.

Кандидат за Лозницу.

За посланичког кандидата у Лозници наша је Партија истакла друга Павла Павловића, абациског радника из Београда.

Кандидат за Прокупље.

За посланичког кандидата у Прокуљу наша је Партија истакла друга Љубу Павићевића, ливачког радника.

Кандидат за Пожаревац.

За посланичког кандидата у Пожаревцу наша је Партија

истакла друга Милана Недељковића, шийографа.

Конференција на Дунаву

Месна партијска организација за Београд позива чланове партијске секције „Дунав“ на конференцију у суботу, у 7 сати вече, у кафани „Солун“ на Рибарској пијаци.

На конференцији ће говорити друг Димитрије Туцовић.

Управа.

Конференција у Београду

Управа месне партијске организације позива управе свих секција, секретаре савеза и секретаријат жена на заједничку конференцију у среду, 25 јуна у 7 сати у вече у Народни Дом.

Дневни ред конференције:

- 1) организовање митинга,
- 2) кандилација за Београд.

Управа позива полисвиаче свих секција да продуже посао на пописивању и да у администрацији „Р. Новина“ узму лештећи листић и издају га, уз попис по становима. Управе појединих секција, пак, преписале све попуњене пописне листе и послати их месној партијској организацији. Ако би им требало формулара, нека се обратe секретару месне организације.

Окружна конференција у Београду

У недељу, 29 јуна у 8 сати пре подне, у Социјалистичком Народном Дому одржаће се окружна конференција делегата социјалистичких организација округа Београдског.

Дневни ред конференције!

- 1) утврђивање посланичких кандидата за округ Београду;
- 2) агитација.

Позивају се социјалистичке организације из округа да пошљу своје делегате на конференцију.

Окружна конференција у Крагујевцу

одржаће се у недељу 6. јула ради посланичке кандидације.

На овој ће конференцији бити изасланик Партијске Управе друг Павле Павловић.

Окружна конференција у Лироту

одржаће се у недељу 29. ов. м. у 2 сата по подне у кафани Ваце Павловића, ради кандидације посланичке.

На овој конференцији ће бити изасланик Партијске Управе друг Лука Павићевић.

Самосталци пред бирачима

Националцима и напредњацима није толико тешко бранити овај нововечени блок са самосталцима; али је то већ теже самосталцима. Они први чак могу да се мало ко и похвале тиме што су привукули у своје друштво јелну „демократску“ партију; они пак пре морају да се постиде што су у друштву једне консервативне и једне реакционарне партије. И зато пред бирачима дође до незгодних момната када самосталци доју рачуна о својој раду.

На крагујевачкој окружној конференцији, на пример упућују бирачи питања шефу странке Љуби Давидовићу:

- 1) Зашто није образована влада из блока опозиције.
- На то је шеф странке одговорио да блоку није ни нуђена влада, а да је нуђена она би је примила. „Сма трајући да на владу наша партија има исто право као и фузионисти, ја сам од круне тражио да владу за изборе довери нама, самосталним радикалима, исто онако као што је и фузионистима то учињено 1906 године.“

Ето, тако шеф радикалне демократије пред својим присталицама изјављује да су он и његова стран

ка тражили да изврше исто тако један непарламентаран акт који су извршили фузионисти 1906 године и због кога су их самосталци најоштрије нападнали и сада нападанају.

Радикална демократија труди се да не изостане нимало од своје старије браће коју борба за власт не задржава ни од чега: ни од лажи, ни од извртања, ни од насиља, ни од подметања.

Борба је око мандата, те њима изгледа да је све допуштено: на једном месту рећи једно, на другом сасвим супротно томе.

Једно признање

Наши противници су према нама крајње тесногрудни. Они ћутећи прелазе преко нашег рада, потцењују наше успехе, фалсификују наше гледиште. То је у Србији уобичајени начин политичке борбе, који се према нама спроводи с крајњом доследношћу и једнодушношћу.

Само врло ретко, приморан самим чињеницама да призна ту горку истину понеки наш противник процеди кроз зубе како ми у наш политички живот уносимо начелност и искрено се залажемо за своје принципе.

Такво признање учињено нам је и ових дана, и то у официјерском органу „Пијемонту“. Др. М. Ј. М., под насловом „Изборна агитација и економска политика“ износи како ниједна од наших буржоаских партија нема свој финансијски и привредни програм, како код нас буржоаске странке излазе на изборе без икаквих изборних парола. Задржавају се специјално на фузионистичкој странци, која се од странке „малих људи“ претворила у „странку концесионара, великих земљовласника, државних лифераната, представника банака и високих финансија“, и која ће, као и све остале буржоаске партије, опрезно избегавати да говори о свом привредном програму, он чини ово признање: „Социјална демократија — мора се признати — с успехом покреће ова питања и она је скоро једина странка која води начелну борбу.“

Нама је са ове стране довољно овољко признања. Оно је сувише кратко па чак и нетачно. Јер за цео свет у Србији који чита партиске органе очигледно је да смо ми једина странка која води начелну борбу. То и сам Др. М. Ј. М. признаје кад каже: „Од 1903 на овамо ми не чујемо ни једну странку да се изрази о пореској политици. Кад се у Народној Скупштини ове године заводи нов порез, ретко је ко устао да се о томе принципијелно изрази.“ Само наши посланици задржали су се на принципијелној критици буџета, само су они тражили укидање данашњег неправичног пореског система, укидање посредних пореза и монопола и увођење прогресивне порезе на доходак. Да је госп. доктор хтео бити потпуно праведан, он је морао све то изнети. Али у овој средини, где се за нас имају само клевете, и ово признање драгоцено је.

Зашто се народ крвио

У уводном чланку под тим насловом Одјек од 21 јуна пише:

„Нови крајеви су пали као плен читавој банди повлашћених спекуланата, уцењивача и отимача који потпомогнути рђавим властима, врше најпрљавије уцењивачке и зеленашке операције.“

Данас већ цео свет зна да је неколико истакнутих владиних посланика и пријатеља покупувало у бесцење читаве спахилуке по Новој Србији. Изгледало би гатка оно што се о томе прича, да се не знају цифре и да не постоје документација на бело по какву цену фузионисти заузимају огромна имања, спахилуке, читаве шуме на очиглед и уз помоћ рђавих чиновника који су се начинили јатаци уцењивача и отимача.“

Ето зашта је српски народ проливао крв, гинуо и плаћао. То смо ми одавно рекли; добро је што сад и Одјек то признаје. А за његов револт и гнев не дајемо много. Има их неколицина и у главном одбору

самосталске партије (који су концепцијом и лиферијацијама напунили свој јанџик, опустошили читаве планине и оштетили Србију.

Пропаст у изгледу

Судећи по расположењу народних маса, ни једна од буржоаских партија неће проћи добро на овим изборима. Народне масе почињу да се трезне од политичкога хипнотизма у који су их биле ставиле буржоаске партије и све више почињу увиђати да је њихово место у редовима социјалне демократије. Истина, сиромашним народним масама није лако извући се из загрљаја буржоаских партија. Утицај који имају на њих поједине богате личности и новчани заводи врло је велики. Маса народне су у економској зависности, која за собом често повлачи и политичку зависност.

Али, као што рекосмо, код на родних маса се појављује једно политичко растржењавање, које је нарочито узбрзано последњим ратним догађајима на Балкану. Народ је увидео куда га и у какву га пропаст води оваква политика која се у Србији води, и он почиње да тражи другу оријентацију. Ови ратни догађаји су затим јасније него ли иначе открили ону супротност која постоји између имуних и неимуних, богатих и сиромашних. Док су сиромашни људи из вароши и из села у масама гинули и злоплатили се у рату, докле су се имуни људи или сасвим извлачили од војне обавезе или добили каква склоништа где нема никакве опасности по живот. Па затим оно тешко економско стање које је наступило после ратова и које као тешка мора притиснути ситне људе.

Све је то учинило да се психологија сиромашних маса промени и да се почињу напуштати буржоаске партије и прилазити нама. Наша је дужност да те масе обавестимо и упознамо са нашим програмом, и да оне симпатије, које код њих сад постоје према нашој партији, претворимо у политичко убеђење које ће бити чврсто, трајно и непоколебљиво. На тај ће начин наша партија подићи свој углед и своју моћ и корачати стално од победе ка победи.

Хајка на раднике у Босни и Хрватској

Најтеже жртве због атентата у Сарајеву подносе радници и социјал демократи. У Загребу је приликом напада руље на Народну кавану, којом је приликом повређена другарица Зофика Кведер, ухапшен друг Борнемиса који је, такође, био међу нападнутима. Нега је полиција испребијала у затвору на најординарнији начин. Другарска „Слободна Ријеч“ доноси у уводном чланку причање друга Борнемисе да је полиција у његову ћелију пустила још некога као благајни затвореника који га је ноћу напао и изударо га на мртво име. Тај је затим изишао из ћелије а полиција не зна ко је то био (!) Тај одврати злочин загревачка полиција крунисала је казнивом друга Борнемису са 14 дана затвора и изгнанством из земље за 10 година. Српско хрватска коалиција у чије

су име све ово радили, која носи пуну моралну одговорност за све скандале у Загребу, ћути и ћутањем одобрава ове злочине.

Али нарочито хајку, управо истребљење Срба радника, предузела је полиција у Босни и Херцеговини. Чује се да су неке од њих извели пред преки суд и да их ту чека смрт. И ако је сва њихова кривица што су „трбухом за крухом“ дошли и у Босну, као што иду по целој Европи и Америци; и ако су они далеко од каквих „велико-српских“ пропаганда, ипак полиција њих на првом месту уклања, зато што је њих као раднике, као пролетере најлакше гонити. За њих се неће много го старати ни њина влада, ако су гуђи поданици, а њих неће много жалити ни њихова рођена влада када их гоне у њиховој рођеној земљи. Жртава те хајке, изгледа, има већ на неколико стотина Срба радника који ће се протерати из земље.

Ми указујемо на овај случај, милонити ваљда до сада, који најбоље показује братство пролетера свих земаља у гоњењу које их свуда прати. То им најбоље указује пут ка уједињењу за заштиту права и слободе.

Из партије

Заједничка седница

Партије и Савеза одржаће се данас, 25 јуна у 6 и до 10 часова у вече.

Позивају се сви чланови да неизоставно дођу.

Чукаричким радницима

На Чукарици се троши нешто више од 100 бројева „Радничких Новина“ и то готово све на претплату. Свага неколико лица примају редовно лист на број.

И ако би овај број био задовољавајући према броју становништва за ма које друго место, он ни изблиза није задовољавајући на Чукарици, зато што Чукарица и нема другог становништва осим радника. Оних неколико стотина бакала, пиљара и занатлија скоро сви су претплатници нашег листа.

Радници, због којих и излазе „Радничке Новине“, чији су оне учитељ, заштитник и бранилац, нису се одазвали као што би требало: ни сваки десети радник не прима и не чита „Радничке Новине“ и ако сваки, али баш сваки како организован тако и неорганизовани радник, обраћа се посредно или непосредно њима, тражећи заштиту.

Овим позивамо чукаричке раднике да се одазову својој дужности, а одазваће јој се ако сви до једнога постану стални читаоци „Радничких Новина“. Када њих пажљиво прате, оспособиће се и постаће свесни класе којој припадају и несаломљиви борци за своје економске и политичке побољшање и своје коначно ослобођење.

Стављамо до знања чукаричким радницима да су Сима Јовановић, бакалин из Шрговачке и Миша Гаћиновић, бакалин из Чика Љубине улице били претплатници на „Радничке Новине“ али су то престали бити.

Чукарички радници већ сад знају како треба да им се одуже.

Организација на Убу изабрала је управу: председник Жарко Павићевић, секретар Љуба Јанковић, благајник Средоје Лаловић, чланови: Вуле Ракић и Марко Илић, контролори Петар Јовановић и Милош Редић.

Хаос и тајно негодовање

Шовинистичка штампа и кретености социјал-политичари у Србији, који су деценијама заглашавали свет својим рецептима за решавање македонског питања у свима његовим слојностима, изгледа да су се задовољили само тиме што је после два рата Македонија постала српска.

Као решење свих проблема, они сматрају да је најрадикалније средство Султан Хамида: ћутање или јавашлук, и, што је најфикасније — чврста полицијска песница и војска на окупу.

Аграрно питање за њих не постоји. Као да је са нестанком турскога режима ишчезла свака противречност између бега и чифчије! Као да је овом народу непотребна политичка равноправност и слобода, за коју се он деценијама борио! И најзад као да у овој земљи нема најамнога радништва и полугладних паупера!

Државни фактори, који су позвани да се тргну пред историским дужностима своје класе такође изгледају без имало воље и способности за решавање постојећих питања у новим границама своје државе.

Као резултат постојећих привредних односа и полицијског режима ми данас видимо исто негодовање код народа као и пре. Писац ових редова уверио се више пута да негодовање међу народом фактички постоји.

Нарочито је велико незадовољство због тираније општинских власти, које се огледају у наметнутим ћатама и председницима. Са непознавањем саме народне психологије и са девизом: да се што боље живи и ужива, те општинске власти изгледају народу, као турске субаше, чија је успомена добро запечаћена у народном мозгу. Социјална Демократија као једини заштитник народних интереса и као културни фактор у данашњем друштву мораће и овога пута да се сама бори како за своје додељене улоге, такође и за туђе, као што су ови проблеми у Македонији.

У то име ми радници у новим крајевима поздрављамо другове да у предстојећим избо-

рима изађу са појачаним позицијама у Народној Скупштини како би се са успехом борили против заједничког нам непри-

јатеља: збратимљења турског феудализма са ненаситом српском буржоазијом!

Скопље

Петар

Из дана у дан

Збор резервних официра. Сутра у вече, у 6 часова, у засебном локалу хотела Касине, биће збор резервних официра из Београда, на коме ће се решавати о снабдевању одећа из Официрске Загреуге.

Трговачки суд у Скопљу. Трговачка Комора из Београда, предложила је министру правде да се у Скопљу образује трговачки суд, који ће судити трговачке парнице за све крајеве у Новој Србији.

Царински указ. Јуче је потписан велики царински указ, о размештају царинских чиновника у старим и новим границама Србије.

Преглед жита у Скопљу. По предлогу одељења трговачке коморе у Скопљу, Министар Народне Привреде образоваше у свима важнијим извозничким местима Нове Србије комисије, које ће на тржиштима прегледати довоз жита а нарочито оног, које је намењено за извоз.

Број народних посланка. У јучерашњој седници главног државног одбора, утврђен је број народних посланика, који ће се сада бирати. Тај број износи 165 а не 166 као што је досадашњих година био.

Ово долази отуда што је број њих реских глава у округу ваљевском смањен са 4000 гласача. То су резултати оба рата!

Питомци за рударство. Железничка Дирекција расписала је конкурс за два питомца, за изучавање рударства. Они треба да су свршили IV разред гимназије. Годину дана провешће у Сенском руднику и па ће се после послати у иностранство. Рок пријаве 15. Јула.

Председник бирачког одбора.

Из унутрашњости и Нове Србије

Да ли смо у Србији

Крупањ

Крупањ је ваљда најзабаченије место у Србији, и баш зато неће бити на одмет обавестити јавност о приликама у овоме месту. У овоме месту општина је у самосталским рукама, једне дакле демократске партије, како она себе радо тим именом назива. Но, грађанству, а у првом реду радницима, слаба је вајда од тог самосталског демократизма. Јер не само што се овде закон о радњама најбруталније гази и изиграва, и што се радно време продужава до 14 и 16 сати дневно, већ се ни остали закони не фермају. Жалосно је то кад се дође докле, да сами грађани штите закон од представника власти, и да се брину за његово примењивање! У бруталностима и насиљима нарочито се одликује кмет Тодор, који у свакој прилици воли да испољи своју мржњу према организованим радници-

ма и социјалистима. У овим гадостима које он испољава противу наших другова ревностно помаже њмета Тодора и одборнике Ненад Југовић опанчар и Драг. Росић коме нико у Крупању не зна занимања.

Ови су двојица буржоаских агента били присутни једној нашој партијској конференцији. Па кад су видели да наша партија својом агитацијом врши снажан утицај како на раднике овога места тако и на селане из околних села, којих је на конференцији било приличан број, реше се да им напакују. Општинска власт нареди кмету Тодору да на сваки начин уклони оне селане који су дошли из друге кметује. Тодор позове одмах ове другове: Жавојина Николића, Војислава Ломовића, Живојина Шамановића и Љубомира Обадовића, и то све оне који су дошавали са стране, и саопшти им да иду на кулук да чисте калдрму и пијацу. Другови су протествовали, наводећи да је то незакон-

ФЕЛТОН

ЗА КОГА ЋЕТЕ ГЛАСАТИ?

У једном забаченом кутку сиромашног села Б..... лежи заваљена као какав заробљен болесник највиша законодавна и правна инстанца у селу: Општина. Она је сграђена од прућа, олепљеним блатом. Када живот тече без догађаја, у општини је све равнодушно а сваки лењ. Председник је ретко кад одлази од своје куће. За све где је потребно његово мишљење и његова реч, одлазио се код њега „на ноге“; чак му је и тако плата издана.

Деловођа и ћата: пошто омиришу прашњава, и масне спискове, не двоумећи се дуго, предају се „слатком санку“... И после тога у овој мрачној изобири, са једном рупом у месту прозора и без патосаног пода који замењује земља, завлада смртнимир кроз којисе виде две тиквасто-о кругле и неочењане главе, како се загњурене између хрпе спискова који леже на дугачком столу као аутомати, тамо-амо крећу, под врелим зрацима јунскога сунца... То деловођа и ћата спавају.....

Ча-Илија и Мирча, дугогодишњи и у селу „уважавани“ пандуре, по што би услужили неопштински т. ј. „господски“ персонал, увукли

би се у „апсеничку ћелију“ и тамо се излежавали на једном искривљеном креветићу. Ако пак не би спавали, онда би узимали старе умазане карте које су — посумњало би човек — од какве циганке гатаре придигли — и играли би „табланет“ — како вели Ча-Илија... И док Ча-Илија за време игре час-по-па гурне малчице прашине од дувана у нос и попрвенивши кија, докле Мирча цевчи једну иза друге часицу „ракијине мајчице“ (љуте) и задовољно пљескајући устима узвикује: „Охо-хо — Охо хо! Да красне ми ракијце. Бог је благословио!“.....

Ето, од прилике тако се живило из дана у дан у овој општини, али се све изменило од онога дана кад се расписаше избори за народне посланике. Председник по цео дан никуд не измиче из општине и по цео дан „ради“. Деловођа и ћата и не помишљају на спавање, а како би змогли спавати кад им је г. председник једнако ту над главом! Ча-Илија и Мирча уступише „своју ћелију“ једномез госту циганину, који је просећи по селу украо газде Трајку једне габе и кошуљу са конопца. И за чудо, не само да се живот интензивније крећуо у општини, већ и у целом селу чија душа, рекао бих, спаваше заједно с осталима у општини. Тек што Ча-Илија и Мирча добоше од некуд из села и предадоше г. председнику „ра-

порт“ па затим онако ознојени и прашњаиви од велике врућине и пута седеше на праг од „ћелије“ да се олморе, и поскидзше прљаве капе којима се почеша брисати по лицу и врату, када их опет позва председник. Скрочивши лако као деца, они се одазваше као из једног грла: „Молимо!“

— Слушај Илија, поче председник, машући десном руком, ти ћеш овога часа отићи у село Х..... у село Ф..... и у село П.....; и рећи ћеш људима да сви који имају право гласа дођу у недељу у 7 сати у јутру на збор сведе, у општинску авлију! Јеси ли разумео, а? Јесам, г. председниче, разумео сам, одговори Ча-Илија и оде. Затим се председник окрену Мирчи и њему издаде исту наредбу само за друга 3 села која припадају њиховој општини.....

Увече се пандури вратише и „рапортоваше“ г. председнику да су наредња извршили, и да ће сви селани доћи сутра ујутру на збор, а Ча-Илија се кроз зубе гуњајући пожали председнику на „бироа“ који се цео дан „башкарно као књаз“ а није му хтео помоћи у позивању на збор?

— Шта рекосте... Сутра! продера се председник на пандуре, као да су га полили ладном водом. Како сутра? Ко вам је казао сутра? Марво једна, стоко, будале, одговарајте ко вам је казао сутра? —

— Па ти си нам казао господине

а за које да су рђави и да их не гласају... — То морам знати!

— Па слушај, председниче, ја бих им, славе ми моје, рекао: „Гласајте за кога хоћете, само немојте за социјале, јер су они и онако „против владања“, рече му ћата.

— То ћу и учинити, ако немаднем куд, рече председник; али опет морам питати г. начелника; ваљда ће он што год знати рећи противу кога треба говорити?... Одмах ћеш, Илија, отићи у К..... код г. начелника и запитаћеш га: за кога сутра на збору да речем људима да гласају, за кога не. Јеси ли разумео? Ајд' одма па се пожури да донесеш одговор до ујутру... али пре зорел! Још пре 7 сати општинска је авлија била препуњена селанцима који грајаху као пчеле у кошници, здравећи се и разговарајући један с другим. Сви су се готово жалили на рђаво стање и говорили о старим бољим данима.

— Сад, брате немош ни живети као човек, па макар се убио радећи! говорили су неки. Не можеш дабоме кад је оволика дажба наметнута на леђа: те порезу, те трошарину, и онда дед' живи ако можеш — говорили су опет други.

Прође 7 сати а још се не почиње ни збор. Почеше гуњања и протести. Што се не почне.

— Где је тај председник? Хоћемо ли цео дан овде дремати?... Председник је пуцао од једа и се-

то, и да су они само најамни радници који живе од продаје радне снаге. А овај који има користи од тих путева и пијаца, тај и нека кулчи. Ипак им то није ништа помогло, јер је кмет претио да ће их све покљњавати ако не изађу на кулук. Наши су другови морали платити другим људима наднице да иду за њих на кулук, само да они не буду спречени присуствовати овој конференцији. Тако ови лажни демократи суде у овоме забаченом крају, рачунајући да ће се тим насиљима и безаконјима најлакше ослободити социјалиста. Само им је рачун одвећ погрешан. Они су требали Крупњак да оградe једним високим зидом, тако да нико преко њега не може прескочити са стране. Овако, радници се неће дати застрашити овим њиховим лупетствима да не прилазе својој партији, социјалистичкој, где им и јесте право место. Избори су на прагу, и народ у овоме крају треба достојно да се одужи овим самосталским буздованима са лажном маском демократизма.

Братство капитала

Призрен

Капиталисти пуштају народе да се кољу, да освајају за њих територије, па се онда удружују и братиме са капиталистима освојене земље. То је толиким примерима утврђено, а то доказује и случај који ћемо навести. И ако је наша штампа, са бесомучношћу којом нема равне, проповедала покољ поганих, сурових и дивљих Арнаута, ипак се сад наши капиталисти удружују с њиховим радијем једничке експлоатације државне имовине и српског и арнаутског пролетаријата. Да чујете само:

Арнаутски богаташи браће Драге добили су још за турско време концесију за експлоатацију једне велике четинарске шуме на данашњој српско-црногорској граници. Они су ту подигли и парну стругару и ваздушну железницу, створили, дакле, једно модерно капиталистичко предузеће. Чим су ти крајеви прешли у српске руке српски капиталисти су бацили око на овај рентабилан посао. И функционашки посланик из крушевачког Бруса, познати експлоататор шума Божа Јеличић уоручио се с Нециб Драгом, једним од тројице браће Драге.

Још у септембру 1913, кад се проливала арнаутска крв и падали српски војници, српски и арнаутски капиталисти основали су Прву Косовску Парну Стругару Боже Јеличића и Компаније. Нециб Драга је ко зна како добио концесију од турских власти; српска држава признала је ту концесију кад је прешла у својину владиног човека, Боже Јеличића, и сад ће се на Косову пољу експлоатирати државна имовина и снага српског и арнаутског пролетаријата ради профита српског и арнаутског капиталисте. Па зар то није идеално братство капитала?

Из радничке коморе

Привредни инспектор у Пироту

Од члана Радничке Коморе за округ пиротски добили смо следећи извештај:

део затворен, сам у општини. Треба почети збор а ча-Илије још нема са одговором. Сељаци почеше лупати у врата општинска и звати председника. Он се реши да изиђе и да им каже макар шта, па нек иду. Када изиђе председник, граја се утиша; он се попе на један астал и не знајући шта да каже, сумануто је блеуо час у једно час у друго лице сељана, који га исто тако посматраше...

— Шта му је, што не говори! Није ваљда онемио, говораху сељани, мувајући један другога у леђа...
Најзад, председник подиже десну руку у вис и сам, не разумевајући зашто, раздера се из свег гласа: „Браћо!“... и похуташи мало, као да се прибрао продужи: 1. августа извршиће се у нашој општини и округу избори за народне посланике... Али пошто ја нисам још добио наређење од г. начелника за кога ћемо гласати, ја сам молим, браћо, да причекате док стигне ча-Илија и донесе одговор... Мало затим стиже ча-Илија сав задубав и саопшти сељанима, да је г. начелник рекао да сви гласају за социјале. Сељани му дадоше реч и развијоше се, а председник остаде посујући ча-Илију што је погрешно разумео г. начелника...

М. Белић

„Као што су сви београдски ливови јавили привредни инспектор г. Л. Богичевић допутовао је у Пирот, али не ради привредне инспекције већ ради прегледа једног овд. новчаног завода. Овај бирократа седео је цео дан на скупштини окружне штетлионике и с нестрпљивом је очекивао кад ће се она завршити. Одмах после свршетка скупштине г. привредни инспектор је одјурио у хотел — у своју собу, са свим се прикрио од радничких представника и после дужег времена изашао је из своје собе, у фијакер ускочио и тако побегао на жељезничку станицу.

„Ми смо сви били разочарани оваким неделакастим поступком г. привредног инспектора. Ми смо очекивали, да ће се инспектор бар још један дан задржати у Пироту и да ће извршити инспекцију у друштву са нама, представницима радничких организација; ми смо га очекивали од њега тим пре, што он није инспектор новчаних завода већ привредни инспектор.

„Да је г. привредни инспектор хтео извршити инспекцију ради контролисања вршења Закона о радњама, он би одмах могао констатовати страшна безаконја, ужасне злочине у погледу гажења Зак. о рад. Али овај лажни привредни инспектор није нашао за потребно ни да сврне у окружно начелство, где би могао разгледати многобројна акта о незаконитим експлоатацијама радничких маса. Кад сам пре кратког времена био код окр. начелника ради прелисања свију тих аката о извршењу Закона о радњама, том ми је приликом он изјавио, да је привредна инспекција Министарства Привреде ослободила од казне све оне послодавце, који су били оштражени за гажење Закона о радњама.

„Прелисавање ових аката добро ће нам доћи, јер ћемо се уверити како привредни инспектори на челу са својим шифом г. Аврамовићем грозно јатакују предузетницима у вршењу страшних капиталистичких злочина.“

Ево нам још једна конкретна али страшна оптужба противу ових бирократа, који носе лажно име привредних инспектора, противу ових људи, који су намерни да нам потпуно изиграју нову социјалну уставу, отсек за социјалну политику. Ево нам још један доказ, да привредни инспектори не врше своју дужност, они не раде оно зашто су плаћени, они извршују оне послове за које су надлежни чиновници банкарског одељка Министарства Привреде. Каква иронија на социјалну политику! Привредни инспектор путује у Пирот, где су око 70 послодаваца оптужени званично за варварско гажење Закона о радњама, путује ради тога да буде владин комесар на скупштини окружне штетлионике.

И док шеф привредне инспекције г. Аврамовић даје жутој штампи рекламаторске нотње, како тај и тај привредни инспектор путује тамо и амо ради привредне инспекције, докле ми изнутрашњости добијемо извештаје, да су привредни инспектори седе на скупштинама новчаних завода, крију се од представ-

ника радничких организација, бегују на жељезничку станицу да их не би ко од осаканених и повређених радника узнемирио својим ужасним тужбама противу капиталистичких целата; бегују јер им није чиста савест, они су свесни да врше своју дужност несавесно и они знају да су они лажни привредни инспектори. Ми ћемо и даље пратити сваки корак, свако кретање наших 7 лажних привредних инспектора; ми ћемо и даље износити на видело дела нашег чувеног „социолога“, шефа привредне инспекције г. Аврамовића; ми ћемо и даље обелодавати јатаковања ових бирократа са фабрикантима и еснафлијама.

VII Конгрес Главног Радничког Савеза

IV седница

(16)

Калевих говори о скраћивању радног дана, о раду на парче. Да би постигли оно о чему је говорио друг Павле, треба много и много времена. Раднике гони да повећавају радно време заблуда за повећавањем наднице, а не схватају да се дуго радно време одзива штетно не само на њихово здравље, него и на сувишну производњу, изазива дакле чешћу и дуготрајнију беспослицу.

Душан Пешић вели да је питање штрајкачке и тарифне политике је дан велики синдикални програм. Када би се синдикална политика водила без претходног испитивања прилика у дотичном месту, онда би нас та политика довела у једно врло опасно и незгодно стање, донела би пораз те организације. Ми смо од 1911. донели решење да се асоцијативно ни једној организацији не одобрим тарифни покрет ако нема услова за победу.

Што се тиче кооперативног покрета, треба да наставимо да га што пре створимо. Неопходно је потребно да нас наше другарице у томе помогну.

Драгомир Марјановић вели да дружина типографских радника није толико свестрано гледала на раднички покрет. Несумњиво је да ће се та организација у будуће култивисати. Она већ осећа ту потребу. У тој се организацији у последње време већ гледа бодрим оком на раднички покрет. Она је стала на то гледиште да и невалификоване раднице у тој категорији организује, увеле у своју организацију. Вели да је потребно поред просветне улоге радити и на тарифној и штрајкачкој политици.

Лазар Стефановић: Неоспорно је, да су наши савези за ово извесно време поправили услове рада, повећали надницу и скратили радно време. Али је неопходно потребно да се штрајкачка политика код нас модификује. Потребно је прекинути са овом праксом коју ми у последње време трпимо. Сасвим је природно да кад свега 20 од сто прате социјалистичку литературу, они не могу савладати и толики утицај учинити на оних осамдесет процената. И према томе наша тарифна политика постаје опасна. Ниједна централа не

може да корегира пододборе у унутрашњости, ако они у будуће не би радили на просвећивању својих чланова, на квалитативном јачању својих организација. Неопходно је нужно да се кида са старом праксом.

Б. Брачинац: Наш синдикални покрет после догађаја на Балкану налази се у једном врло незгодном положају. Ми смо у ранија времена правили толике скоково да смо и без борби добијали колосалне успехе. Данас више тако не стоји. Наша данашња борба мора бити друкчија. У будуће треба стајати на једноме гледишту, а не на гледишту третинога искористићавања. Ми нисмо упућени да водимо само рачуна о стварима у земљи, о успеху нашег покрета код нас. Нама је неопходно потребно да водимо рачуна и о нашим друговима на страни. Нама је та ствар после балканских ратова још потребнија.

Драгиша Стефановић вели да ће се секретаријат жена социјалдемократата најпунје одазвати у сарађивању на кооперативном покрету.

Секретаријат ће радити онолико колико има снаге за то, али то неће бити довољно ако и ви са нама не будете прихватили рад.

Друг В. Букшег: Тарифна политика није постављена на господском мудровању, већ се она састоји у практичном раду према нашим приликама. Ми видимо да се тарифна политика одваја по појединим земљама. Али се она не разликује у главно својим питањима, већ у практичним применама које одговарају томе месту.

Говори даље о последицама скраћивања радног времена, о усавршавању технике и о нашем прилагођавању према њој. Затим прелази на штрајкачку и тарифну политику у Хрватској и о њиховој практичној користи у минулим годинама.

Павле Павловић: Мени је, другови, мило што могу захвалити нашем делегату, другу Букшегу, који нам је овако лепо изнео тарифну и штрајкачку политику у страним земљама. Затим одговара дискутантима. Вели да ми треба да рачунамо са тим да у свакој професији — категорији радника — има диференција у практичној примени штрајкачке политике. Ми бисмо се могли послужити и берзама рада у појединим моментима, уместо штрајкачке политике. Има више таквих ствари које би могле бар да редуцирају штрајкачку политику. Ми се такође можемо користити и привредном инспекцијом, као што напомену друг Недељко како су то они искористили.

Ја вас молим да о овоме водите рачуна, а не само да гледате на успех у тарифној и штрајкачкој политици. Учините да се досадање искуство искористи.

Председник даје реч другу

Димитрију Туцовићу, који референше о оснивању синдикала у новим крајевима. Тај је реферат изићи у Борби. Упућујемо читаоце тамо.

Председник, изјављује да се поводом овога реферата није нико јавио за реч. Затим предлаже конгресу ову резолуцију:

VII Синдикални конгрес о оснивању синдикала у новим крајевима.

Обавештени о привредним односима Старе Србије и Македоније и условима за организовање радничке класе, синдикални конгрес препоручује свима организацијама и друговима да распространу своју делатност и на те крајеве оснивањем пододбора, повереништава и већа у свима местима у којима за њих има услова.

Затим председник даје реч другу Драгиши Лаичевићу, који референше о рударима и праву коалиције. И овај је реферат изићи у Борби. Нека га читаоци тамо потраже.

Пошто се ни поводом овога реферата није нико јавио за реч, председник објављује да је рад конгреса свршен. Пошто је друг секретар прочитао поздраве и поздравио конгрес, Председник закључује конгрес са изјавом да је он свршио онај посао ради кога се састао. Вели да је овај конгрес и по појимању ствари и по разумевању био најбољи до сада. За ове две године, до идучега конгреса, треба интензивно радити на јачању наших организација, па ћемо идући конгрес дочекати најмање са 3 — 4 хиљаде нових бораца. Закључујући овај конгрес, ја узвикујем: Живео пролетаријат Србије! Живео пролетаријат целога света!

Са громким узвицима: „Живео!“ делегати се разилазе, са чврстом одлуком да још јаче и неуморније раде на делу ослобођења пролетаријата, на делу ослобођења целога човечанства.

Резолуција VII Синдикалног конгреса.

Примајући извештај о раду, VII конгрес Главног Радничког Савеза одлучује:

1.) да све управе централних организација измире сва своја дуговања Главном Радничком Савезу у року од шест месеци;
2.) да квота Главног Радничког Савеза, рачунајући од 1. јануара 1915 године, буде 0.05 динара месечно;

3.) да све важније послове агитације и ревизије, који имају оштрији карактер, по споразуму финансирају заједнички све синдикалне централе, сразмерно броју својих чланова и величини капиталала.

Последњи час

Холандски официри

Хаз, 24. јуна. Министар војни добио је депешу од мајора Слиса из Авлоне, у којој Слис изјављује да је невероватна и непотврђена вест да су устаници заробили више холандских официра.

Да би се избегли сукоби

Софија, 24. јуна. Да би се избегли у будуће нови погранични сукоби, бугарска влада је на захтев министра војног предложила владама Турске, Румуније, Србије и Грчке, да се утврди споразум, којим ће се регулисати да у будуће све војне стражаре буду сарађене на одстојању од 100 метара од границе.

Претрес студената

Беч, 24. јуна. Из Прага јављују да је тамо извршен претрес станова свију југословенских студената родом из Аустрије и из Србије. Полиција је конфисковала велики број докумената.

Атентат пред парламентом

Будим-пешта, 24. јуна. Више посланика владине странке као и из опозиције поднели су председништву Сабора разне интерпелације. Међу тим интерпелацијама вреди поменути интерпелацију Ловасија о страниој штампи, грофа Андришиа о сарајевском атентату, грофа Апоњиа о сакрани надвојводе Фрање Фердинанда и Стевана Раковског о београдској завери.

Кнез Вид одлази

Беч, 24. јуна. Из Драча јављују да су Епирци заузели Горицу и да покушавају да се саставе са колоном која је заузела Коору па да затим наступе ка Берату.

Енглески адмирал отпочео је поново да преговара са устаницима. Закључено је ново примирје од 10 дана.

Пароброд Лојдовог друштва „Херцеговина“ спремљен је да на њему путује албанска кнегиња са својом децом, која иде у Румунију. Држи се да ће тим паробродом отићи и кнез.

Италија и Аустрија

Беч, 24. јуна. Из Милана јављују да „Коријере Дела Сера“ напада Аустро-Угарску, што би ова хтела да заузме Ловћен у случају сјединења Србије са Цриом Гором. Италија, вели тај лист, не може примити хладнокрвно заузимање Ловћена од стране Аустро-Угарске, јер би ова добила важну поморску основицу, а треба рачунати са тим да једнога дана Италија и Аустро-Угарска могу постати непријатељи. Италија мора спречити ово заузимање и не може трпипти ону владу, која се не би старала о одбрани народних интереса.

Другови, читајте

„Радничке новине“

Другови, читајте „Борбу“

Прва српска електрична фабрика за пржење и млевење кафе
САВЕ ЂОРЂЕВИЋА - Јерменина

Телефон 1042.

у сопственој згради

Скопљанска бр. 16.

преко пута „ДВА СОКОЛА“

препоручује своје богато стовариште све врсте **кафе пржене и млевене** која се израђује аутомат машином.

Обраћајте пажњу свима кафеџијама и грађанима како у старим тако и новим крајевима Србије.

Порудбине примам преко поште, 5 кила франко поштарине. Пошиљка брза и тачна. 161,9—30

ТРИКОФИЛИНА

(TRICOFILINA)

Доктора Л. ФЕРЌО, лиферанта Кр. Талијан. Двора из Милана на основи гаса (петролеума)

јединствено и у целом свету признато као најбоље средство за рашење косе и против њеног опадања, а лечи савршено од перути и даје коси диван сјај.

Добија се у свима Дрогеријама, Апотекама, бољим трговинама и берберницама. 174,9—30

ПОТРЕБУЈЕМ једног младића за оправку. — Плата добра. Микаило Ђоковић, обућар 213,3—3 Симинова ул. бр. 1.

НОВО ОТВОРЕНА РАДЊА

готовог Мушког, Женског и Дечијег **ОДЕЛА**

БЕНВЕНИСТИ И МАНДИЛОВИЋ

Краља Милана ул. бр. 37. (до Браће Марковића обућари)

Има увек огроман избор сваковрсног одела, како за рад тако и за празничне дане.

За унутрашњост шаље уз доплату, ако се не допада прима се натраг.

МУШКЕ ГАЂЕ

по 2, 2*50, 3 и 4 динара комад комотне и добро ушивене од јаког ческог платна, израђује и продаје

ФАБРИКА РУБЉА

М. В. ДАЧИЋА, Теразије

(до Двора — преко пута Колосеума) 211 2—5

УЛОГЕ

НА ШТЕДЊУ ПРИМА

САВСКА БАНКА

БЕОГРАД—САВА

Платња на улоге б од сто интер са годишње по годбни и више.

Нерочито повољни услови за ситне улоге родитељима који оне својој деци да осигурају капитални мираз. 89,35—100

Погребно предузеће

ЗАРИЈА УГРЕНОВИЋА најсолидније су цене. Телефон број 6. Обилићев венац бр. 10.

88 — 18—50

Другови и другарице!

Стављамо Вам до знања да смо од 1. маја тек. год. отворили радњу **готовог мушког, женског и дечијег ОДЕЛА** као и велики избор штофова за поруџбину.

Радња се налази на сред Теразија

Краља Милана ул. бр. 37. (до Браће Марковића, обућаре).

Снабдевена је тако да ће сваки добити што буде зажелело. — Услуга брза а цене солидне.

За унутрашњост шаљемо уз доплату, а ако се не допада примамо натраг.

Надамо се да нас нећете заборавити и да ће те нас Вашом посетом удостојити. Остајемо

С другарским поздравом

БЕНВЕНИСТИ И МАНДИЛОВИЋ

дугогодишњи

трг. помоћ.

крој. радник

136,10—10

КО ЖЕЛИ

да се потпуно а јевтино снабде' и добије све

ВЕЛОСИПЕДСКЕ ДЕЛОВЕ

Нека потражи САМО

Технички биро „НЕИМАР“

инж. Т. МИЛОЈЕВИЋ и Комп.

спрођу Главне Поште.

Телефон бр. 1880.

171,10—150

НОВО ОТВОРЕНА

МАНУФАКТУРНО-ПЛАТНАРСКА РАДЊА

Б. АВРАМА МАНДИЛА

Сарајевска ул. бр. 79. — Три Кључа —

Добила је велики избор:

Цица, Зефира, Делина и Штофа за женске хаљине.

ПЛАТНА за веш и бошчалуке; ГОТОВИХ: гаћа, кошуља,

мушког, дечијег и женског одела најновијег кроја.

Плеханих кривета, нахтасни, вахтасни, мадраца, шифоњера,

огледала, столица и т. д.

ЦЕНЕ СУ УМЕРЕНЕ

209,3—6

Са пошт. вањем **Б. АВРАМ МАНДИЛ**

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

код

ЕРЛЕКОГ РАДНИКА

Јакова Х. Барарона

Коларчева ул. бр. 10 до кафане „Мала Албанија“

Препоручује своје богато стовариште: кошуља мушких и женских, белих и у боји, јегерових подкошуља, матроских кошуља крагнова и манжетни од каучука и платна, белих и у боји, капа и качкета, кишобрана и сунцобрана, рукавица и чарапа, филцианих шешира, обућа мушких и дечијих, кожних и платнених, женских ципела са шпанглама, прних и браон, спреме девојачке, деверске, кумовске и старосватске као и све остале домаће потребе,

ВЕЛИКИ ИЗБОР

о о о о **ДЕЧИЈИХ ХАЉНИЦА** о о о о

Порудбине вршим уз доплату.

Услуга брза и тачна.

ЈАКОВ Х. БАРАРОН.

БЕОГРАД

СКОПЉЕ

С. ШАЈНЕСОНОВ

Телефон бр. 26.

Телефон бр. 26.

Краљ. Срп. Дворски оптичар.

Једина радионица за израду вештачких ногу и руку као и свих ортопедских апарата. Сопствени никлерај и шлајферај са електричном снагом.

Највећи избор свих врста **наочара** и **цвикера** у никлу, сребру, дубле и злату. — **Лорњоне** за даме у великом избору.

Барометре, термометре, градове, педометре и арсометре. — Фотографске апарате „Нодак“. — Електричне цевне лампе.

Ценовник на захтев бесплатно.

ДРОГЕРИЈА „ВАРДАР“

Краља Милана ул. 70
Преко пута новог Двора
— Телефон 21-70 —

Препоручује своје стовариште свију хемијских препарата, овдашњих и страних специјалитета, као и велики избор парфимерије.

Поруџбине извршује брзо и тачно.

120, 18—150